

BIANCA SELEJAN-GUȚAN

DREPT CONSTITUȚIONAL ȘI INSTITUȚII POLITICE

VOLUMUL 1

ediția a 5-a, revăzută și adăugită

cu colaborarea lui MANUEL GUȚAN

Editura
Hamangiu
2025

CUPRINS

CAPITOLUL 1. INTRODUCERE ÎN DREPTUL

CONSTITUȚIONAL	1
§1. Noțiuni introductive despre stat și drept	1
§2. Dreptul constituțional – ramură principală a dreptului public	4
§3. Particularitățile raporturilor și normelor de drept constituțional	7
3.1. Raporturile de drept constituțional	7
3.2. Normele de drept constituțional	9
§4. Izvoarele dreptului constituțional	11
§5. Locul dreptului constituțional în sistemul dreptului	15
<i>Bibliografie</i>	17

CAPITOLUL 2. TEORIA CONSTITUȚIEI

§1. Apariția și evoluția noțiunii de constituție	18
§2. Definiția constituției	21
§3. Constituția cutumiară și constituțiile scrise	24
§4. Adoptarea și modificarea constituțiilor	25
4.1. Adoptarea constituției	25
4.2. Modificarea constituției	28
4.2.1. Clasificarea constituțiilor după modul de modificare	28
4.2.2. Revizuirea Constituției României	30
§5. Constituție și constituționalism	32
§6. Conținutul normativ al constituției. Blocul constituționalității	34
§7. Supremația constituției	38
§8. Raportul dintre dreptul constituțional intern și dreptul Uniunii Europene	41
<i>Bibliografie</i>	52

CAPITOLUL 3. ELEMENTE DE ISTORIE CONSTITUȚIONALĂ ÎN ROMÂNIA MODERNĂ ȘI CONTEMPORANĂ	57
§1. Introducere	57
§2. De la tradițional la modern: evoluția statalității românești din secolul al XIV-lea până la începutul secolului al XIX-lea	63
§3. Epoca regulamentară (1831-1858)	70
§4. Momentul revoluționar de la 1848	75
§5. Adunările ad-hoc de la 1857	78
§6. Convenția de la Paris și domnia lui Cuza (1858-1866)	83
§7. Perioada monarhiei constituționale parlamentare (1866-1938)	89
7.1. Constituția din 1/13 iulie 1866	89
7.2. Constituția din 29 martie 1923	99
§8. Epoca dictaturilor de dreapta (1938-1944)	104
§9. Constituțiile comuniste (1948, 1952, 1965)	108
§10. Renașterea constituționalismului liberal-democratic după Revoluția din 1989	113
10.1. Momentul revoluționar din decembrie 1989 și impactul său constituțional	113
10.2. Procesul de edictare a Constituției din 1991	116
<i>Bibliografie</i>	120
CAPITOLUL 4. JUSTIȚIA CONSTITUȚIONALĂ	123
§1. Noțiunea de justiție constituțională. Noțiunea de control al constituționalității legilor	123
§2. Tipologia formelor de control al constituționalității legilor	125
§3. Modele contemporane de control al constituționalității legilor	128
3.1. Modelul american al controlului constituționalității legilor	128
3.1.1. Cauza <i>Marbury v. Madison</i>	128
3.1.2. Caracteristicile modelului american	129

3.2. Modelul european de control al constituționalității legilor _____	131
3.2.1. Bazele teoretice _____	131
3.2.2. Caracteristicile modelului european de control al constituționalității legilor _____	132
3.2.3. Dezvoltarea și receptarea modelului european _____	134
§4. Justiția constituțională în România – istoric (1866-1991) _____	135
<i>Bibliografie</i> _____	141
CAPITOLUL 5. TEORIA GENERALĂ A STATULUI _____	143
§1. Definiția statului _____	143
§2. Teorii despre stat _____	145
2.1. Teoria statului ca putere politică organizată _____	145
2.2. Teoria normativistă _____	145
2.3. Teoria statului-națiune _____	146
2.4. Teoria instituțională _____	147
§3. Elementele statului _____	147
3.1. Teritoriul _____	148
3.1.1. Definiția și elementele teritoriului _____	148
3.1.2. Caracteristicile teritoriului României _____	150
3.1.3. Organizarea administrativ-teritorială a României _____	152
3.2. Populația – element al statului _____	152
3.3. Suveranitatea – element al statului _____	153
§4. Societatea civilă și statul _____	154
§5. Funcțiile statului _____	155
<i>Bibliografie</i> _____	157
CAPITOLUL 6. FORMA DE STAT: STRUCTURA DE STAT ȘI FORMA DE GUVERNĂMÂNT _____	159
§1. Structura de stat _____	159
1.1. Statul unitar _____	159
1.2. Statul federal _____	160
1.3. Asociațiile de state _____	161

§2. Forma de guvernământ	163
2.1. Monarhia	164
2.2. Republica	164
<i>Bibliografie</i>	166
CAPITOLUL 7. CETĂȚENIA ROMÂNĂ	167
§1. Noțiunea și natura juridică a cetățeniei	167
§2. Principiile care stau la baza reglementării cetățeniei române	169
§3. Drepturile și îndatoririle specifice condiției de cetățean al României	170
3.1. Drepturile care aparțin exclusiv cetățenilor români	170
3.2. Obligațiile specifice condiției de cetățean al României	171
§4. Dobândirea cetățeniei române	171
4.1. Modurile de dobândire de drept a cetățeniei	172
4.1.1. Dobândirea cetățeniei române prin naștere	173
4.1.2. Dobândirea cetățeniei române prin adopție	173
4.1.3. Dobândirea cetățeniei române de către copilul găsit pe teritoriul României, născut din părinți necunoscuți	174
4.2. Modurile de dobândire a cetățeniei române prin act juridic	175
4.2.1. Dobândirea cetățeniei române prin acordare la cerere	175
4.2.2. Dobândirea cetățeniei române ca efect al schimbării cetățeniei părinților	178
4.2.3. Redobândirea cetățeniei române	178
4.2.4. Procedura acordării cetățeniei. Autoritatea Națională pentru Cetățenie	180
§5. Pierderea cetățeniei române	184
5.1. Moduri de pierdere de drept a cetățeniei române	184
5.1.1. Pierderea cetățeniei române prin adopția de către un cetățean străin	184

5.1.2. Pierderea cetățeniei române prin stabilirea filiației copilului găsit _____	185
5.1.3. Pierderea cetățeniei române de către minor în cazul schimbării cetățeniei părinților _____	185
5.1.4. Pierderea cetățeniei române ca urmare a constatării nulității, anulării sau desfacerii adopției _____	185
5.2. Moduri de pierdere a cetățeniei române prin act juridic ____	186
5.2.1. Retragera cetățeniei române _____	186
5.2.2. Renunțarea la cetățenia română _____	188
§6. Dovada cetățeniei române _____	189
§7. Cetățenia de onoare _____	189
§8. Convenția europeană asupra cetățeniei _____	190
§9. Cetățenia europeană _____	192
<i>Bibliografie</i> _____	194

CAPITOLUL 8. DREPTURILE, LIBERTĂȚILE ȘI

ÎNDATORIRILE FUNDAMENTALE _____ 196

§1. Drepturile și libertățile fundamentale _____	196
1.1. Noțiunea drepturilor și libertăților fundamentale _____	196
1.2. Natura juridică a drepturilor și libertăților fundamentale _____	199
1.3. Clasificarea drepturilor și libertăților fundamentale _____	200
1.3.1. Trei generații de drepturi fundamentale _____	200
1.3.2. Drepturi individuale și drepturi colective _____	201
1.3.3. Drepturi substanțiale și drepturi-garanții _____	203
1.3.4. Clasificarea drepturilor fundamentale după criteriul conținutului _____	203
1.4. Principii ale reglementării constituționale a drepturilor și libertăților fundamentale în România _____	204
1.4.1. Principiul universalității _____	204
1.4.2. Principiul neretroactivității legilor _____	205
1.4.3. Principiul egalității _____	205
1.4.4. Principiul protecției cetățenilor români în străinătate ____	208

1.4.5. Principiul protecției cetățenilor străini și apatrizilor	208
1.4.6. Principiul interzicerii expulzării sau extradării proprieilor cetățeni	210
1.4.7. Principiul priorității dreptului internațional în materia drepturilor fundamentale	212
1.4.8. Accesul liber la justiție	215
1.4.9. Caracterul de excepție al restrângerii exercițiului unor drepturi sau libertăți	217
1.4.10. Recunoașterea dreptului la identitate al persoanelor aparținând minorităților naționale	220
1.5. Principalele drepturi și libertăți garantate de Constituția României	223
1.5.1. Inviolabilitățile	223
1.5.1.1. Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică	223
1.5.1.2. Libertatea individuală	225
1.5.1.3. Dreptul la apărare	229
1.5.1.4. Dreptul la liberă circulație	230
1.5.1.5. Dreptul la respectul vieții intime, familiale și private	230
1.5.1.6. Inviolabilitatea domiciliului	235
1.5.1.7. Secretul corespondenței	237
1.5.2. Drepturi și libertăți social-politice	238
1.5.2.1. Libertatea conștiinței	238
1.5.2.2. Libertatea de exprimare	243
1.5.2.3. Dreptul la informație	245
1.5.2.4. Libertatea întrunirilor	246
1.5.2.5. Dreptul de asociere	247
1.5.3. Drepturi social-economice și culturale	249
1.5.3.1. Dreptul la învățătură	249
1.5.3.2. Accesul la cultură	251
1.5.3.3. Dreptul la ocrotirea sănătății	252

1.5.3.4. Dreptul la muncă și la protecția socială a muncii.	
Interzicerea muncii forțate. Dreptul la grevă _____	253
1.5.3.5. Dreptul de proprietate. Dreptul la moștenire _____	259
1.5.3.6. Alte drepturi social-economice _____	263
1.5.4. Drepturile-garanții _____	267
1.5.4.1. Dreptul de petiționare _____	267
1.5.4.2. Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică _____	268
1.6. Garanțiile constituționale ale drepturilor și libertăților fundamentale _____	270
1.6.1. Garanții de fond _____	270
1.6.2. Garanții instituționale _____	270
1.6.2.1. Justiția constituțională _____	270
1.6.2.2. Garanțiile asigurate de autoritatea judecătorească _____	273
1.6.2.3. Avocatul Poporului _____	274
§2. Îndatoririle fundamentale ale cetățenilor _____	282
2.1. Îndatorirea de fidelitate față de țară _____	282
2.2. Îndatorirea de apărare a țării _____	282
2.3. Îndatorirea de a contribui la cheltuielile publice _____	283
2.4. Îndatorirea de exercitare cu bună-credință a drepturilor și libertăților _____	284
<i>Bibliografie</i> _____	285